Høring om endringer i forskrift om fosterhjem

Innledning:

NHO Geneo viser til Høring om endringer i forskrift om fosterhjem - regjeringen.no

NHO Geneo er landsforeningen for helsenæring, velferd og oppvekst i NHO, og organiserer blant annet private og ideelle leverandører av barneverntjenester langs hele tiltakskjeden. Våre medlemmer bidrar med kapasitet, kompetanse og spesialiserte tiltak for barn og unge som trenger hjelp utenfor hjemmet.

NHO Geneo er opptatt av at regelverket utformes slik at barn får rett tiltak til rett tid, og at godkjente private og ideelle aktører kan opprette og drifte slike tiltak på samme vilkår som kommunene.

Våre medlemsbedrifter har omfattende samhandling med den offentlige barnevernsforvaltningen og Bufdir og Bufetat som sine oppdragsgivere for lovpålagte barnevernstjenester, og for at bistandsplikten til barn og unge som har krav på hjelp får hjelp på rett nivå og til rett tid.

Om høringsforslaget

Vi viser til departementets høringsnotat om forslag til endringer i fosterhjemsforskriften. Vi støtter departementets overordnede mål om å sikre trygge, stabile og forutsigbare rammer for fosterbarn og fosterforeldre, samt tiltak som kan avhjelpe den alvorlige rekrutteringskrisen i fosterhjemsomsorgen.

Loven sier i kap 16-3, tredje ledd, bokstav a at « Barne-ungdoms og familieetaten skal rekruttere og gi grunnleggende opplæring til fosterhjem. Slik sett er kapittelet i høringen logisk: Fosterhjem skal ha gjennomført den grunnleggende opplæringen som Bufetat tilbyr, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a,

I praksis så skjer rekrutteringen og opplæringen både i kommuner og i private / ideelle tiltak også. Kommuner rekrutter fosterhjem selv i tillegg til de som Bufetat skaffer. Flere private og ideelle aktører utfører et omfattende rekrutteringsarbeid, noe som er med og sikrer tilgangen på fosterhjem.

Vi må imidlertid uttrykke sterk bekymring knyttet til den rettslige forankringen og formuleringen av kravet til grunnleggende opplæring i forskriftens forslåtte § 6, sammenholdt med barnevernsloven § 16-3 tredje ledd a.

Slik forslaget til § 6 er utformet, kreves det at fosterforeldre har «gjennomført grunnleggende opplæring som Bufetat tilbyr».

Vi mener bestemt at ordlyden i forskriften og regelverket må endres slik at det fremgår eksplisitt at grunnleggende opplæring også kan gis av private aktører og av kommunene selv, forutsatt at opplæringen oppfyller nasjonale faglige kvalitetskrav og rammer.

En modell hvor staten (Bufetat) har et eksklusivt monopol på utforming og gjennomføring av opplæring, vil skape unødige flaskehalser, svekke rekrutteringen, forsinke plasseringer og i verste fall ramme barn som har behov for akutt eller spesialisert omsorg.

Dagens virkelighet: Rekruttering og opplæring er integrerte prosesser

I høringsnotatets kapittel 1 påpeker departementet selv, at utfordringene med rekruttering av fosterhjem har «økt markant i perioden 2020 til og med april 2025», og at dette utgjør et alvorlig samfunnsproblem.

Rekruttering og opplæring av fosterhjem kan ikke skilles ad som to uavhengige, sekvensielle prosesser. Erfaringene fra våre medlemmer er at:

•Opplæringen er en del av rekrutteringen: Kandidater som vurderer å bli fosterforeldre modnes, kartlegges og selekteres gjennom opplæringsløpet.

•Relasjonsbygging og trygghet: Gjennom opplæringsfasen etableres den avgjørende tillitsrelasjonen og faglige oppfølgingen mellom fosterhjemmet og fagmiljøet som skal støtte familien i hverdagen.

Dersom en privat aktør eller en kommune rekrutterer et fosterhjem, men må sende familien over til Bufetat for å avvente og gjennomføre Bufetats interne opplæringsløp, oppstår det et alvorlig relasjonelt og prosessuelt brudd.

Faglige og praktiske argumenter for å tillate opplæring fra private og kommuner

A. Unngå flaskehalser og ventetid (Barnets beste)

Som departementet selv påpeker i høringsnotatets kapittel 5.2, tar Bufetats opplæringsløp om lag tre måneder, og «kursene går ikke nødvendigvis fortløpende, og nye fosterforeldre kan måtte vente på oppstart».

Når Bufetat har monopol på kursgjennomføring, oppstår det nasjonale og regionale kapasitetsbegrensninger. Når private aktører eller kommuner ikke selv kan avholde godkjent opplæring parallelt med sin rekruttering får det følgende konsekvenser:

•Øker ventetiden uforholdsmessig mye før et hjem blir godkjent og innflyttingsklart.

•Øker risikoen for at motiverte fosterforeldre faller fra underveis i ventetiden.

• Økt risiko for at kommunene må benytte midlertidige eller dyrere akuttiltak i påvente av at ordinære eller spesialiserte fosterhjem gjennomfører kurs hos Bufetat.

B. Behov for skreddersydd og spesialisert opplæring

Barna som plasseres i fosterhjem i dag – og særlig de som har behov for spesialiserte fosterhjem eller forsterkede tiltak – har ofte sammensatte, alvorlige og sammensatte omsorgs- og traumebehov.

•Standardisert, generell opplæring i regi av staten dekker ikke alltid de spesifikke utfordringene disse barna bringer med seg.

•Private aktører har ofte opparbeidet spesialkompetanse innen relasjonstraumer, atferdsvansker, nevroutviklingsforstyrrelser og sammensatte hjelpebehov.

•Private leverandører og kommuner må ha rett til å gi en opplæring som er tilpasset de konkrete oppdragene og barna som skal plasseres.

C. Styrking av kommunenes handlingsrom (Barnevernsreformen)

Barnevernsreformen gir kommunene det overordnede og helhetlige ansvaret for barnevernet. Kommunene har i dag hovedansvaret for rekruttering av fosterhjem. Det er uhensiktsmessig at kommunene, når de ønsker å bygge opp egne eller kommunalt forankrede opplæringsløp i samarbeid med private/ideelle aktører, rammes av et statlig monopol på opplæringssiden.

Risiko og ulemper dersom private aktører avskjæres fra å gi opplæring

Dersom regelverket fastlåser at kun opplæring i Bufetats regi er godkjent, ser vi følgende alvorlige konsekvenser:

1.Svekket rekrutteringskapasitet i en krisetid: Å innsnevre hvem som kan utdanne fosterforeldre i en tid hvor det er desperat mangel på fosterhjem, er uforsvarlig. Det vil redusere det totale antallet tilgjengelige fosterhjem i Norge.

2.Økt bruk av unntaksbestemmelser og "utsatt godkjenning": Notatet foreslår å snevre inn og klargjøre unntaket for når barn kan flytte inn før opplæring er gjennomført (§ 6). Hvis flaskehalsen hos Bufetat vedvarer, vil barnevernstjenestene enten tvinges til å flytte barn inn i hjem uten at opplæring er fullført (og utarbeide utsettelsesplaner), eller å la barn bli stående uforholdsmessig lenge i uavklarte og akutte situasjoner.

3.Tap av faglig mangfold og innovasjon: Private aktører har gjennom tiår bidratt til metodeutvikling og pedagogisk fornyelse i fosterhjemsomsorgen. Et monopol vil hemme faglig utvikling og evaluering av alternative opplæringsmodeller.

4.Ineffektiv ressursbruk: Kommuner og private som rekrutterer må "sette prosessen på pause" mens kandidatene venter på statlige kursdatoer, noe som gir økte administrative kostnader og ineffektivitet.

Konkret forslag til endret ordlyd i forskriften

For å sikre høy faglig kvalitet samtidig som det åpnes for nødvendig fleksibilitet og kapasitet i apparatet, foreslår vi at kravene stilles til innholdet og kvaliteten på opplæringen, snarere enn til hvem som fysisk arrangerer kurset.

Vi foreslår følgende endring i utkastet til § 6 første ledd:

Nåværende forslag i høringsnotatet:

«Fosterhjemmet kan bare godkjennes dersom omsorgskommunen har undersøkt fosterhjemmet og funnet at fosterforeldrene har særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem, jf. barnevernsloven § 9-3, gjennomført grunnleggende opplæring som Bufetat tilbyr, jf. barnevernsloven § 16-3 tredje ledd bokstav a, [...]»

Vårt forslag til endret ordlyd:

«Fosterhjemmet kan bare godkjennes dersom omsorgskommunen har undersøkt fosterhjemmet og funnet at fosterforeldrene har særlig evne, tid og overskudd til å gi barn et trygt og godt hjem, jf.

barnevernsloven § 9-3, gjennomført grunnleggende opplæring som tilbys av Bufetat, kommunen selv eller godkjent private/ideelle aktør i tråd med nasjonale faglige rammer og kvalitetskrav, [...]»

Alternativt bør departementet i merknadene til forskriften tydeliggjøre at Bufetat kan godkjenne eller delegere gjennomføringen av den grunnleggende opplæringen til private aktører og kommuner.

Oppsummering og konklusjon

For å løse fosterhjemskrisen må det offentlige og private/ideelle aktører spille på lag. Å begrense retten til å gi grunnleggende opplæring til kun én statlig aktør (Bufetat) skaper unødige flaskehalser, forlenger ventetidene for sårbare barn, og svekker rekrutteringsarbeidet.

Flere av aktørene har opplæringsprogram som er utviklet i samsvar med standardene som er beskrevet her:
https://www.bufdir.no/fagstotte/produkter/fosterforeldre___faglig_anbefaling_for_opplaring_av_fosterforeldre/

Kvalitet i fosterhjemsomsorgen trygges gjennom faglige standarder og godkjenningskriterier, – ikke ved organisatoriske monopoler. Vi oppfordrer departementet til å gi forskriften en ordlyd som sikrer at kommuner og private aktører fortsatt kan rekruttere, utdanne og forberede fosterhjem på en effektiv og faglig forsvarlig måte.

Mvh

Torbjørn Furulund
Bransjedirektør, Helse og Velferd
NHO Geneo

Oslo 15.10.26

Oslo 15.10.26